

KARLOS SANTAMARIAREN OBRA: URTEAK ETA GAIAK

Joan Mari Torrealdei

Ondoko orrialdeetan Karlos Santamariaren lanen azterketa labur bat eskaini nahi dugu, 60 urtetan zehar eta 970 lanetan barrena barreiaturik dagoen emaitzaren laburpen gisa.

Hamarkadaka eraturik, urtez urte azaltzen da bertan Santamariaren ekoizpena, alderdi kuantitatiboa, alegia. Eta, horren ondoan, alderdi kualitatiboa: bere jardun intelektualaren azterketatxoan zertaz idatzi duen ikusten da.

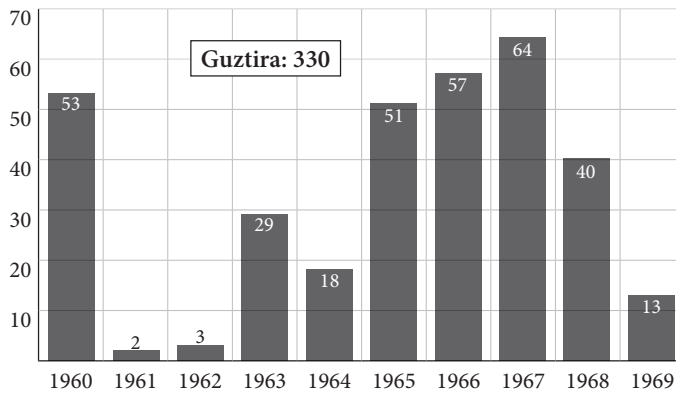
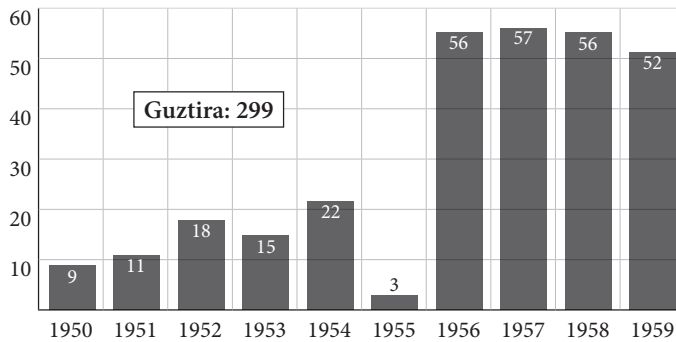
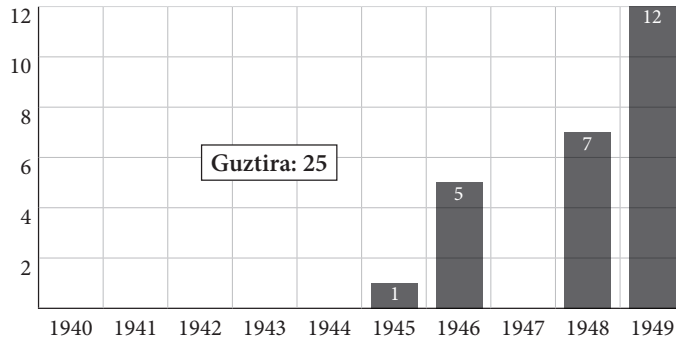
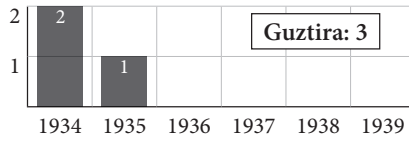
Urtealdiak

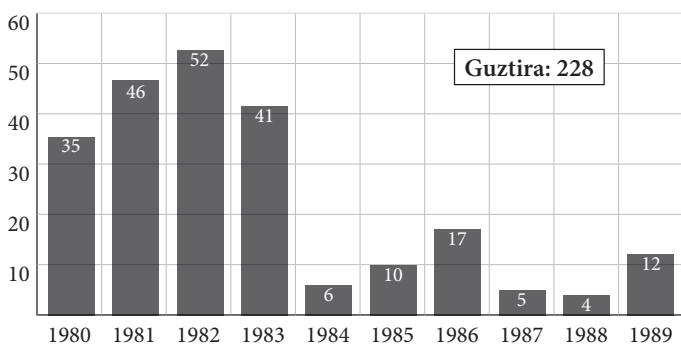
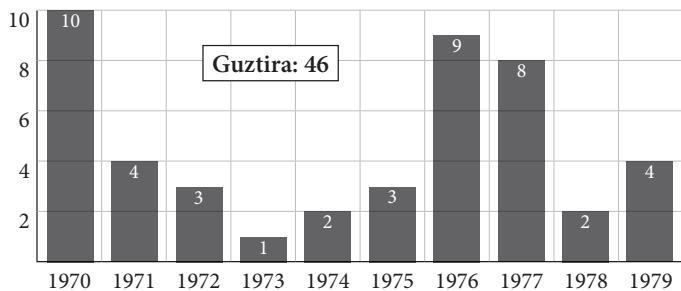
Santamariaren idazlanak oro har

Karlos Santamariak 1934an eman zuen argitara bere lehen lana: urte horretan bi lan eta hurrengoan bat. Eta gero isilaldia, Francoren altxamenduaren kausa eta ondorioz. Bederatzi urte luzeko isilaldiaren ondoren, 40ko hamarraldiaren erdian hasi zen pittinka idazten, baina ez da normalizatuko hamar urte geroago arte. Modu sistematikoan eta maiztasun dezentez 50eko hamarraldiaren erditik aurrera hasi zela esan dezakegu.

Hirurogei urte eman ditu idazten Karlos Santamariak, edo zehatzago esan, hamar urte gutxiago, frankismoaren lehen garaiari dagozkionak guztiak, 30eko hamarkadan lau eta 40koan sei. 1948tik aurrera ez du sekula huts egin, 1992an idazteari zeharo utzi zion arte. Guztiz utzi aurretik ere, asko apaldua zegoen bere emana: 80ko hamarkadaren erditik aurrera tantaka idatzi ohi zuen.

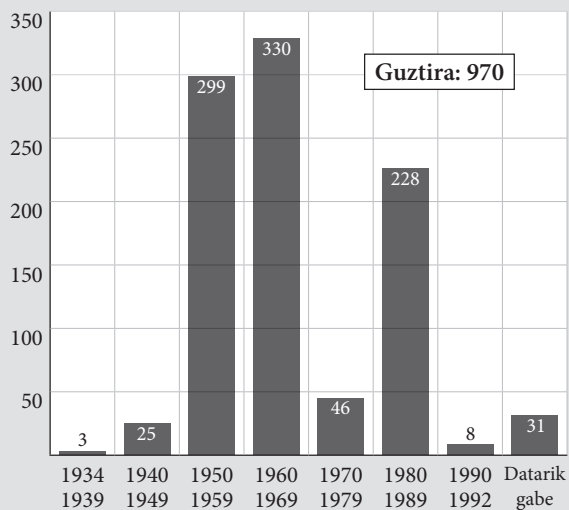
Aldirik oparo eta emankorrenak 50eko eta 60ko hamarkadak dira, eta gero 80koa. Lehen bi horietan biltzen da Santamariaren lan publikatuen %64,5. Aipaturiko hiru hamarkada horietan barrena, hamar urtetan astero idazlan bat baino gehiago argitaratu izan du. Askok hain luze maila horretan maiztasun hori mantentzea idazle edo kazetari profesionala ez den batentzat, eta hedabide gutxiko eta zentsurapeko urte haietan are goresgarriagoa.

1990	4
1991	2
1992	2
Guztira	8

<i>Datarik gabe</i>	<i>31</i>
---------------------	-----------

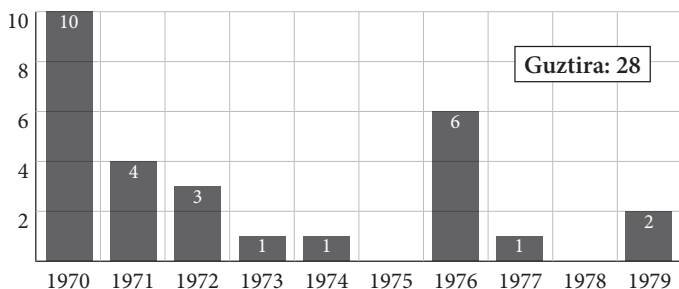
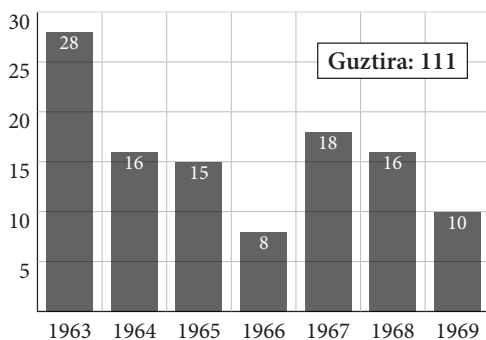

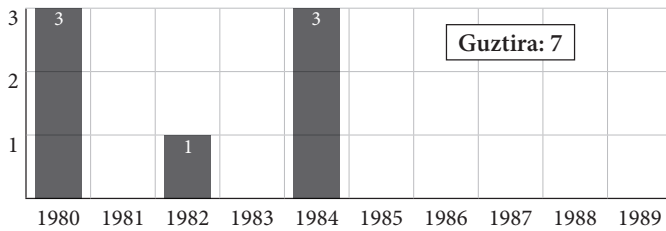
Santamariaren euskarazko ekoizpena

Euskarazko ekoizpenaren grafikoa kopuru orokorrez osatutakoaren ondoan oso desberdina da, bai kopuru orokorretan noski eta baita ere denboraren sekuentzian. Ekoizpen osoaren %15 da euskarazkoa, hori bateko. Eta, besteko, urte gutxitako lana, orokorraren ondoan: 20 urtetan eman zuten lanen bat argitara, eta ez 50 urtetan, erdaraz egin zuten bezala.

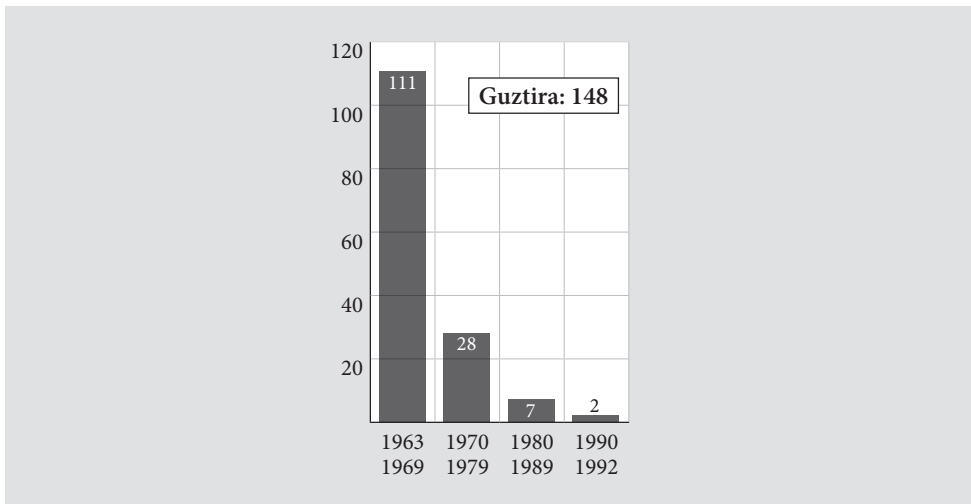
Karlos Santamaria euskaldun berria zen, eta berandu ausartu zen idaztera, 60ko hamarkadan euskalgintzaren bizitasunak akuilatuta seguruenik. 1963koa da bere lehen artikulua. Urte horixe da gehien idatzi zuen urtea, hasierakoa. Hasierako hamarkada da, bestalde, oparoena, euskaraz idatzi zuen guztiaren %75 biltzen baita aurreneko zazpi urteotan. Hurrengo hamarkadetan urteko produkzioa bakana da oso.

Euskarazko artikulua periodistiko gehienak *Zeruko Argian* eman zituen eta saio gehienak *Jakin* aldizkarian. Idatzi zuen azken lana *Euskaldunon Egunkarian* argitaratu zuen.

1990	0
1991	1
1992	1
Guztira	2

Gaiak

Hurrengo grafiko eta taulek Santamariak landutako gaiak adierazten dituzte, kopuru eta ehuneko bidez. Grafikoan, gai bakoitzari dagokion ezker zutabeetan, Karlos Santamariak gai horri buruz hizkuntza guztietan idatzi zituen idazlan guztiak bildu dira; eskuinekoan, aldiz, euskaraz ekoizturikoak bakarrik.

Grafikoak ere argi islatzen du bien alde kuantitatiboa: %15 idatzi zuen euskaraz. 150 bat bakarrik dira euskaraz emandakoak erdarazko 800etik gorakoan ondoan. Santamaria euskaldun berria zen, eta berandu hasi zen euskaraz idazten, 60ko hamarraldian, hain zuzen.

Gai ugari jorratu zituela, grafikoari eta taulei begiratuta nabarmena da. Gehienak modu laburrean eman zituen, egunkarietako lankidetzan moduan. Baina hainbat gai sakonago ere landu ditu, saio moduan sarri eta lau aldiz liburu gisa.

Erabili izan dituen gai gehienak hiru alorretan koka daitezke, politikan, erlijioan eta filosofian.

Politikan arreta berezia jarri du atzerriko gorabeheretan, frankismoaren sistema itxiari leiho bat zabalduz. Atzerriko zein barneko gaietan maiz jorratu ditu bakea eta gerra, bakezaletasuna eta indarkeria, ideologia eta sistema politikoak, eta giza eskubideak, besteak beste.

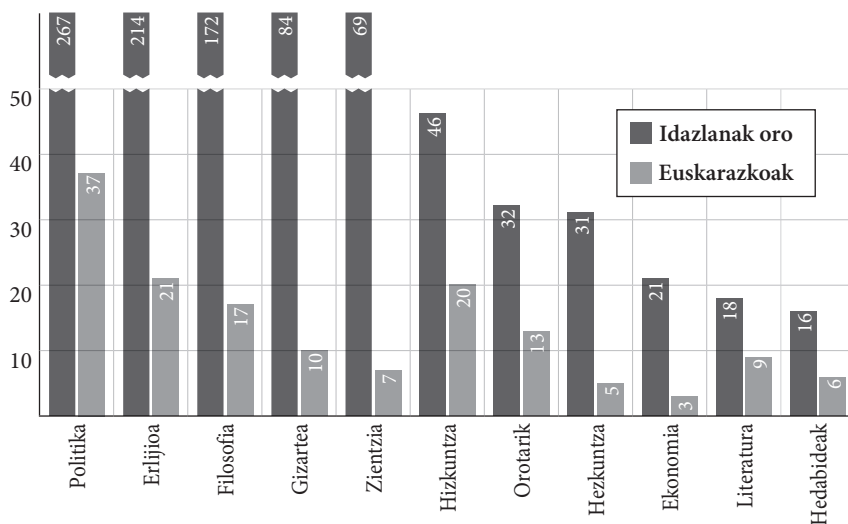
Erljio eta kristautasunari buruzko gaietan arreta handia jarri du gizarte modernoak erlijioari egin dizkion desfioetan, edo pentsamendu kristau modernoaren azalpenetan edo Eliza katolikoaren gorabeheretan.

Filosofian pertsonalismoa aldarrikatu du, tradizio marxistako korronte eta autoreak aztertu ditu, eta gizakiaren eta gizartearen arteko loturaz arduratu da maiz.

Santamariaren arretaguneak ez dira gai eremu horietan agortu, ezta gutxiago ere: etengabe landu ditu kultura, zientzia, hizkuntza, hezkuntza, ekonomia eta hainbat gehiago.

Euskarazko lanetan ere alor horiek guztiak lantzen ditu, ez horren maiz, bistan da. Ezaugarri txiki batzuk baditu euskarazko bere produkzioak: sailen arteko aldeak txikiagoak dira, hizkuntzaren gaiak (bereziki euskarak eta horren berreskurapenak) hartzen du hirugarren lekua maiztasunean; eta bai hizkuntzaz edo literaturaz idatzi duen guztiaren erdia euskaraz idatzi izan du.

Karlos Santamaria, ez idazle profesionala ez ofizioko kazetaria dela kontuan hartuta, idazle oparoa da, aberatsa ikuspegi eta gaietan. Hitz batean, XX. mendeko humanista.

Idazlanak oro gaika

Gaia	Kopurua	%
Politika	267	27,5
Erljioa	214	22
Filosofia	172	18
Gizartea	84	8,5
Zientzia	69	7
Hizkuntza	46	4,5
Orotarik	32	3,5
Hezkuntza	31	3
Ekonomia	21	2
Literatura	18	2
Hedabideak	16	1,5
Guztira	970	100

Euskarazko idazlanak gaika

Gaia	Kopurua	%
Politika	37	25
Erljioa	21	14
Hizkuntza	20	13,5
Filosofia	17	11,5
Orotarik	13	9
Gizartea	10	7
Literatura	9	6
Zientzia	7	4,5
Hedabideak	6	4
Hezkuntza	5	3,5
Ekonomia	3	2
Guztira	148	100